

Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimi ile Sağlık Algısı Arasındaki İlişki

Relationship Between Profession Choices and Health Perception of Nursing Students

Sevil ÇİÇEK ÖZDEMİR¹, Havva YEŞİLDERE SAĞLAM², Deniz YİĞİT³, Recep Serkan ARIK⁴

ÖZ

Amaç: Araştırma hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ile sağlık algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı korelasyonel türde yapılan araştırmaya hemşirelik bölümünde okuyan 411 öğrenci alınmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği (HMSÖ) ve Sağlık Algısı Ölçeği (SAÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %31,6'sı 4.sınıf, %79,8'i kızdır. Öğrencilerin SAÖ toplam puan ortalaması 48,89±5,16; HMSÖ toplam puan ortalaması 54,27±7,17'dir. Öğrencilerin SAÖ toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin sınıf ve öğrenim gördüğü bölümden memnun olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,05$). HMSÖ toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümden memnun olma durumu, mesleği tercih etme nedeni ve mesleğin toplumda algılanmasına yönelik düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,05$). SAÖ ve HMSÖ-Yaşamsal Nedenler alt boyutu arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0,814$; $p<0,05$).

Sonuç: Hemşirelik bölümünden memnun olan öğrencilerin sağlık algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, sağlık algısı, meslek seçimi, hemşirelik öğrencileri.

GİRİŞ

Meslek seçimi, bireyin hayatındaki önemli kararlardan biridir. Hemşirelik mesleği ise bireylerin ve toplumun sağlığının korunması,

1Arş. Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,

E-posta: sevil.cicek.ozdemir1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6478-4236

2 Arş.Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,

E-posta: havvayesildere@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0001-8311-3745

3Arş.Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,

E-posta: yigitdenizyigit@gmail.com,ORCID ID: 0000-0001-5627-7963

4Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü,

E-posta: rserkan.arik@dpu.edu.tr,ORCID ID: 0000-0003-3019-7417

Gönderim Tarihi:08.06.2020 - Kabul Tarihi: 02.09.2021

ABSTRACT

Aim: The research was carried out to determine the relationship between nursing students' choice of profession and their perception of health.

Materials and Methods: In the descriptive correlation study, 411 students studying in the nursing department were included. The Personal Information Form, the Vocational Choices in Entering Nursing Scale (VCENS) and the Health Perception Scale (HPS) were used to collect the data.

Results: 31,6% of the students participating in the research are 4th grade, 79,8% are girls. The students' total HPS score average was 48,89±5,16; VCENS score was 54,27±7,17. There is a significant difference between the total HPS score averages and the students' level of satisfaction with their class and department ($p<0,05$). There is a statistically significant difference between the total score averages of VCENS and the students' satisfaction with the department they study, the reason for choosing the profession, and their thoughts on the perception of the profession in society ($p<0,05$). A strong and positive significant relationship was determined between HPS and VCENS-Survival Motivation sub-dimension ($r=0,814$; $p<0,05$).

Conclusion: Students who are satisfied with the nursing department have higher health perceptions.

Keywords: Health, perception of health, profession choice, nursing students

geliştirmesi ve sürdürülmesinden sorumlu bilim ve sanattan oluşan profesyonel bir meslek grubudur. Hemşirelik mesleğini bilinçli ve isteyerek tercih etmek, mesleğe yönelik olumlu algıların olması ve meslekte devamlılığın sağlanması açısından oldukça önemlidir (1,2). Hemşirelik mesleğinin tercih edilmesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler içsel, dışsal, sosyo-demografik ve kişilerarası olmak üzere dört başlık altında toplanabilir (3). İçsel faktörler arasında başkalarına yardım etme arzusu, bakım verme isteği, kişisel ilgi ve istek, hemşireliğin erdemli bir meslek olması sayılabilir (2-6). Dışsal faktörler arasında; finansal ücret, iş bulma kolaylığı yer almaktadır (6,7). Cinsiyet

ve sosyo-ekonomik durum sosyo-demografik faktörlerden; ailenin ve diğer bireylerin etkisi ise kişilerarası faktörlerdendir (3,6,8). Yine literatürde (6,9) hemşirelik öğrencilerinin konaklama desteğinin olması, kabul şartlarının kolay olması ve yurtdışında çalışma isteği gibi nedenlerle hemşirelik mesleğini tercih ettikleri belirtilmektedir. Öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih nedenleri kadar sağlık algıları da hemşirelik mesleğini etkileyebilecek önemli bir faktördür (1,2).

Sağlık algısı kişinin kendi sağlığını değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (10). Sağlık algısı, bireyin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının kazandırılması ve bu davranışların sürdürülmesini amaçlayan sağlığın geliştirilmesi süreci ile doğrudan ilişkilidir (11). Bu kapsamda sağlık algısı bireylerin sağlık davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (10). Hemşirelik öğrencilerinin sağlık algılarının iyi olması sağlık durumlarını kontrol edebilmelerini ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmelerini sağlamaktadır. (11). Yapılan bir çalışmada sağlık algısı yüksek olan bireylerin özgüvenlerinin daha yüksek olduğu bildirilmektedir (10). Özgüven gibi kişisel faktörler de meslek seçiminde önemli yere sahiptir (12). Bu bağlamda sağlık algısı aslında meslek seçimini etkileyen dolaylı faktörler arasında sayılabilmektedir (13,14). Bilim ve sanattan oluşan hemşirelik mesleğinin sağlığı koruma ve geliştirmenin önemini kavramış öğrenciler tarafından seçilmesi, mesleğin geleceği açısından önem arz etmektedir (15). Literatürde hemşirelik öğrencilerinin sağlık algıları ile meslek seçimleri arasındaki ilişkiyi direkt inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma, hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ile sağlık algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultuda geliştirilen araştırma soruları şunlardır:

1. Hemşirelik öğrencilerinin sağlık algıları nasıldır ve sağlık algılarını etkileyen faktörler nelerdir?

2. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği seçme nedenleri ve meslek seçimlerini etkileyen faktörler nelerdir?

3. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ile sağlık algıları arasındaki ilişki nedir?

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi, Evreni ve Örneklemi

Araştırma tanımlayıcı ve korelasyonel tiptedir. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 427 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem hesaplamasına gidilmemiş; evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama sırasında okulda bulunan, uygulamaya katılmaya gönüllü olan ve anket formunu eksiksiz dolduran 411 öğrenci (Evreninin yaklaşık %96'sını oluşturmaktadır) araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür taraması sonucu hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (1,6,16-18), Sağlık Algısı Ölçeği ve Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini, hemşirelik mesleğine ilişkin algı ve düşüncelerini belirlemeye yönelik 14 soru yer almaktadır.

Sağlık Algısı Ölçeği: Sağlık Algısı Ölçeği (SAÖ) 2007 yılında Diamond ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (19). SAÖ 15 madde ve dört alt faktörden (Kontrol Merkezi, Öz Farkındalık, Kesinlik ve Sağlığın Önemi) oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin geçerlilik güvenilirlik çalışması Kadioğlu ve Yıldız (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçekte 1., 5., 9.- 11. ve 14. maddeler olumlu; 2.- 4., 6.- 8., 12., 13. ve 15. maddeler olumsuz ifadelerdir. Olumlu ifadeler “çok katılıyorum=5”, “katılıyorum= 4”, “kararsızım= 3”, “katılmıyorum= 2”, “hiç katılmıyorum= 1” şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz ifadeler ise ters puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en az puan 15, en yüksek puan 75'dir (19). Araştırmada ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlık kat sayısı 0,71 olarak hesaplanmıştır.

Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği: Zysberg ve Berry (2005) tarafından geliştirilen Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği'nin (HMSÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Saraçoğlu

(2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen nedenleri belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (20). Ölçek Mesleki Uygunluk (Ölçek maddeleri: 1-5, 7, 9, 14-17) ve Yaşamsal Nedenler (Ölçek maddeleri: 6, 8, 10-13) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam ölçek ve alt boyut puanları katılımcıların ölçeğe verdikleri puan toplamının ölçekteki soru sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir. Likert tipli ölçek 0 ile 100 puan arası olacak şekilde derecelendirilmektedir. Ölçek tanılama amaçlı bir ölçek olduğu için puan aralıklarının ifade ettiği bir anlam yoktur. Ölçek puanları, hemşirelik mesleğini seçmelerini etkileyen nedenler ile karşılaştırılarak anlamlandırılmaktadır (20). Araştırmada ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlık kat sayısı 0,67 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma, bir devlet üniversitesinde Ocak-Mart 2017 tarihleri arasında öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılmıştır. Veri toplama formları, araştırmayı kabul eden öğrenciler tarafından yüzyüze görüşme yöntemiyle doldurulmuş olup, formların doldurulması yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Örneklem grubundan elde edilen veriler SPSS 21 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesinde frekans (n), yüzde dağılımları (%), t-testi, tek yönlü ANOVA, Ki-Kare ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın uygulanabilmesi için kurumdan izin alınmıştır. Uygulamaya başlamadan önce öğrencilere araştırmanın amacı, araştırmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı, katılımlarını herhangi bir noktada sonlandırabilecekleri, verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı açıklanarak sözel ve yazılı onamları alınmıştır. Araştırma süresince Helsinki İlkeler Deklarasyonu prensiplerine uygun hareket edilmiştir. Ayrıca ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için ölçek sahiplerinden izin alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %21,7'si 1. sınıf, %27'si 2. sınıf, %19,7'si 3. sınıf, %31,6'sı 4. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,03 \pm 1,71$ olup; %79,8'i kızdır. Öğrencilerin %87,3'ünün annesi ev hanımı, %94,9'unun babası gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Öğrencilerin %52,6'sının aylık geliri 1500 TL ve üzerinde, %88,8'i ek işte çalışmamaktadır. Öğrencilerin %74,2'si hemşirelik bölümünden memnundur. Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri olarak ilk üç sırada sağlık alanına ilgi duyma (%29,7), atamasının kolay olması (%29,7), insanları ve yardım etmeyi sevme durumu (%20,9) yer almaktadır. Öğrencilerin %54,2'sinin ailesinde/akrabalarında hemşire olarak çalışan yakını vardır. Öğrencilerin %37,5'i hemşirelik mesleğinin toplumda doktor yardımcısı olarak algılandığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %41,9'u karşılaştıkları hemşirelerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını ve %75,4'ü topluma hemşirelik mesleği ile ilgili yeterli bilgilendirmenin yapılmadığını ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=411) (Kütahya, 2017)

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	328	79,8
Erkek	83	20,2
Sınıf		
1	89	21,7
2	111	27
3	81	19,7
4	130	31,6
Yaş (Ort ± SS)	21,03±1,71	
Annenin gelir getiren bir işte çalışma durumu		
Çalışmıyor	359	87,3
Çalışıyor	52	12,7
Babanın gelir getiren bir işte çalışma durumu		
Çalışmıyor	21	5,1
Çalışıyor	390	94,9
Ailenin aylık geliri		
1000 tl ve altı	60	14,6
1000-1500 tl	135	32,8
1500 tl üzeri	216	52,6

Ek işte çalışma durumu		
Evet	46	11,2
Hayır	365	88,8
Hemşirelik bölümden memnun olma durumu		
Evet	305	74,2
Hayır	106	25,8
Hemşirelik bölümünü tercih etme nedeni		
Sağlık alanına ilgi duyduğum için	122	29,7
Ataması kolay olduğu için	122	29,7
İnsanları ve yardım etmeyi sevdiğim için	86	20,9
Ailem istediği için	54	13,1
Geliri iyi olduğu için	27	6,6
Ailesinde/akrabalarında hemşire olarak çalışan yakını olan		
Evet	223	54,2
Hayır	188	45,8
Mesleğin toplumda algılanmasına yönelik düşünceler		
Doktor yardımcısıdır.	154	37,5
Bakım veren ve sağlık hizmeti sunan bir meslektir.	124	30,2
Kadın mesleğidir.	105	25,5
Fikrim yok	28	6,8
Karşılaştıkları hemşirelerin bilgi ve donanım durumları		
Yeterli	49	11,9
Yetersiz	172	41,9
Kararsızım	190	46,2
Toplumda hemşirelik mesleği ile ilgili yeterli bilgilendirme		
Yapılıyor	44	10,7
Yapılmıyor	310	75,4
Kararsızım	57	13,9

Tablo 2. Öğrencilerin SAÖ, HMSÖ ve ölçeklerin alt boyut toplam puan ortalamaları (Kütahya, 2017)

Ölçekler ve alt boyutları	Min	Max	ORT±SS
SAÖ	35	62	48,89±5,16
KM	5	25	15,85±3,28
K	4	20	11,72±2,67
SÖ	4	15	10,66±2,10
ÖF	5	15	10,64±1,87
HMSÖ	35	72	54,27±7,17
MU	20	51	35,97±6,06
YN	12	29	20,23±2,83

Öğrencilerin SAÖ toplam puan ortalaması 48,89±5,16'dır. SAÖ alt boyutlarının puan

ortalamaları incelendiğinde Kontrol Merkezi (KM) 15,85±3,28; Kesinlik (K) 11,72±2,67; Sağlık Önemi (SÖ) 10,66±2,10; Öz Farkındalık (ÖF) 10,64±1,87 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin HMSÖ toplam puan ortalaması 54,27±7,17'dir. HMSÖ alt boyutlarının puan ortalamaları incelendiğinde Mesleki Uygunluk (MU) 35,97±6,06; Yaşamsal Nedenler (YN) 20,23±2,83 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin SAÖ toplam puan ortalamaları ile sınıf ve öğrenim gördüğü bölümden memnun olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Dördüncü sınıf öğrencilerin, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilere göre SAÖ toplam puan ortalaması daha düşüktür. SAÖ toplam puan ortalaması ikinci sınıf öğrencilerde en yüksek iken; dördüncü sınıf öğrencilerde en düşüktür. Hemşirelik bölümünden memnun olduğunu ifade eden öğrencilerin, olmayanlara göre SAÖ toplum puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 3). Öğrencilerin HMSÖ toplam puan ortalamaları ile öğrenim gördüğü bölümden memnun olma durumu, mesleği tercih etme nedeni ve mesleğin toplumda algılanmasına yönelik düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Hemşirelik bölümünden memnun olduğunu ifade eden öğrencilerin, olmayanlara göre HMSÖ toplum puan ortalaması daha yüksektir. Sağlık alanına ilgi duyduğu için mesleği tercih eden öğrencilerin ataması kolay olduğu ve ailesi istediği için tercih edenlere göre HMSÖ toplam puan ortalamaları daha yüksektir. Hemşirelik mesleğinin toplumda bakım veren ve sağlık hizmeti sunan bir meslek olduğunu ifade eden öğrencilerin toplumda doktor yardımcısı olduğunu ifade eden öğrencilere göre HMSÖ toplam puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 3).

Öğrencilerin HMSÖ ile SAÖ'nin tüm alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0,05$). Öğrencilerin HMSÖ MU alt boyutu ile SAÖ KM, SÖ ve ÖF alt boyutları arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0,05$). HMSÖ YN alt boyutu ile SAÖ tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Ayrıca SAÖ ve HMSÖ YN alt boyutu arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,814$; $p<0,05$) (Tablo 4).

Tablo 3. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri ile SAÖ ve HMSÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması (Kütahya, 2017)

	SAÖ		HMSÖ	
	ORT±SS	İstatistik	ORT±SS	İstatistik
Sınıf				
1 ^a	48,98±4,77	F=4,32 p<0,05 Post hoc b-d;c-d	55,31±7,02	F=1,39 p>0,05
2 ^b	49,97±5,71		54,72±7,79	
3 ^c	49,28±4,83		53,65±7,06	
4 ^d	47,66±4,91		53,56±7,17	
Hemşirelik bölümden memnun olma durumu				
Evet	49,22±5,04	t=2,21	55,47±6,73	t=5,99
Hayır	47,94±5,39	p<0,05	50,82±7,30	p<0,05
Hemşirelik bölümünü tercih etme nedeni				
Sağlık alanına ilgi duyduğum için ^a	49,83±5,18	F=1,87 p>0,05	55,23±6,78	F=3,92 p<0,05 Post hoc a-b;a-d; c-b;c-d
Ataması kolay olduğu için ^b	48,56±5,17		53,40±7,47	
İnsanları ve yardım etmeyi sevdiğim için ^c	48,93±5		55,89±6,32	
Ailem istediği için ^d	48,07±4,76		51,74±7,51	
Geliri iyi olduğu için ^e	47,66±5,87		53,77±7,81	
Mesleğin toplumda algılanmasına yönelik düşünceler				
Doktor yardımcısıdır ^a	49,11±5,12	F=0,85 p>0,05	53,40±7,16	F=4,28 p<0,05 Post hoc a-b
Bakım veren ve sağlık hizmeti sunan bir meslektir ^b	49,16±5,31		55,75±6,61	
Kadın mesleğidir ^c	48,58±5,36		54,60±7,55	
Fikrim yok ^d	47,67±3,66		51,28±6,84	

Tablo 4. Öğrencilerin SAÖ, HMSÖ ve ölçeklerin alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki (Kütahya, 2017)

		SAÖ	KM	K	SÖ	ÖF	HMSÖ	MU	YN
SAÖ	r	1					-0,031	0,053	0,814
	p						>0,05	>0,05	<0,05
KM	r		1				-0,207	-0,139	0,508
	p						<0,05	<0,05	<0,05
K	r			1			-0,111	-0,059	0,544
	p						<0,05	>0,05	<0,05
SÖ	r				1		0,235	0,235	0,237
	p						<0,05	<0,05	<0,05
ÖF	r					1	0,171	0,209	0,308
	p						<0,05	<0,05	<0,05
HMSÖ	r	-0,031	-0,207	-0,111	0,235	0,171	1		
	p	>0,05	<0,05	<0,05	<0,05	<0,05			
MU	r	0,053	-0,139	-0,059	0,235	0,209		1	
	p	>0,05	<0,05	>0,05	<0,05	<0,05			
YN	r	0,814	0,508	0,544	0,237	0,308			1
	p	<0,05	<0,05	<0,05	<0,05	<0,05			

r=Pearson korelasyon katsayısı

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki rol ve sorumluluklarının bilincinde, hem kendi hem de bakım verdikleri bireylerin sağlığını koruma ve geliştirmenin önemini kavramış birer meslek üyesi olarak mezun olmaları esastır (15). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin sağlık algılarını, meslek seçimlerinin nedenlerini, bu durumları etkileyen faktörleri ve sağlık algıları ile meslek seçimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek önemlidir. Bu amaçla araştırma bulguları üç başlık altında tartışılmıştır.

1. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği seçme nedenleri ve meslek seçimlerini etkileyen faktörlerin tartışılması

Araştırmada öğrencilerinin çoğunluğu hemşirelik bölümünden memnun olduğunu ifade etmiştir. Olgun ve Adıbelli'nin (2020) hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun (%74,3) hemşirelik bölümünden memnun olduğu (21), Temel ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2018) da öğrencilerin %70,7'sinin hemşire olmaktan mutlu olduğu saptanmıştır (17). Bu sonuçlar, araştırma bulgumuz ile benzerlik göstermektedir.

Farklı meslek gruplarında olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de mesleği tercih etme durumu birçok faktörden etkilenmektedir (17,21). Araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri olarak ilk üç sırada sağlık alanına ilgi duyma, atamasının kolay olması, insanları ve yardım etmeyi sevme durumu yer almaktadır. Araştırma sonucumuz ile paralel olarak literatürde yapılan çalışmalarda da öğrenciler istihdam (6,7,16,22), yardım etme arzusu, kişisel ilgi ve istek (3-6) gibi nedenlerle hemşirelik mesleğini seçtiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada öğrenciler toplumda hemşirelik mesleğinin doktor yardımcısı, kadın mesleği, bakım veren ve sağlık hizmeti sunan bir meslek olarak algılandığını ifade etmektedir. Araştırmada öğrencilerin çoğunluğu toplumda hemşirelik mesleğine yönelik olumsuz algıların olduğunu ifade etse de; olumlu algıların olduğunu düşünen öğrenciler de vardır. Yapılan bir çalışmada

toplumun hemşirelik mesleği hakkında yeterli bilgi sahibi olmamasının hemşirelik mesleğine karşı olumsuz bir algının oluşmasına neden olduğu, hemşirelik mesleğinin toplumda saygınlığının yeterli ölçüde olmadığı ve küçümsenen bir meslek olduğu belirtilmiştir (23). Bunun aksine yapılan bir çalışmada hemşirelerin hastalara yardımcı olmasının, bakımlarında aktif olarak rol oynamasının toplumda hemşireliğe karşı olumlu algının gelişmesine yardımcı olmada etkili olduğu saptanmıştır (1). Araştırma sonucumuz ile paralel olarak öğrencilerin hemşirelik mesleğinin toplumda olumlu algılandığını bildiren çalışmalar (1,23,24) olmakla birlikte olumsuz algılandığını ve mesleğe yönelik önyargılı davranıldığını bildiren çalışmalar da (25,26) mevcuttur.

Araştırmada HMSÖ MU alt boyut puan ortalamasının YN alt boyut puan ortalamasına göre daha yüksek olması (Tablo 2), öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmelerinde yaşamsal nedenlere göre, kendileri için uygun bulmalarının daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Literatürde araştırma sonucumuzu destekler bulgular olmakla birlikte (1,17); yaşamsal nedenlerin ve mesleki uygunluğun meslek seçiminde benzer oranda etkili olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (29,30). Araştırma sonucumuzdan farklı olarak iki ülkede (Amerika ve Türkiye) yapılan çalışmada hemşirelik tercihinde Amerikalı öğrencilerde mesleki uygunluğun, Türk öğrencilerde ise yaşam koşullarının öncelikli olduğu belirtilmiştir (31). Bu durumun ilgili çalışmada örnekleme alınan Türk öğrencilerinin %43'ünün birinci sınıf olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelik bölümünden memnun olan, sağlık alanına ilgi duyduğu ve insanlara yardım etmeyi sevdiği için hemşirelik mesleğini seçtiğini belirten öğrencilerin HMSÖ toplam puan ortalaması daha yüksektir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada (2018), öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumunun ve mesleği seçme nedenlerinin HMSÖ toplam puan ortalamalarını etkilediği saptanmıştır (17). Bu sonuçlar hemşirelik öğrencilerinin mesleği sevmelerinin ve isteyerek tercih etmelerinin, ileride çalışma hayatlarında başarılı ve mesleki

memnuniyeti yüksek bireyler olacaklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmada hemşireliğin toplumda bakım veren ve sağlık hizmeti sunan bir meslek olarak algılandığını belirten öğrencilerin HMSÖ toplam puan ortalamaları daha yüksektir. Bu durum hemşirelik mesleğinin toplumdaki algısının, öğrencilerin mesleği seçmelerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Wu ve arkadaşlarının 2015 yılında 29 makaleyi dâhil ederek yaptıkları sistematik derlemede diğer sağlık alanları ile karşılaştırıldığında hemşirelik mesleğinin toplumda düşük statüde bir meslek olarak algılanması, öğrencilerin mesleklerine devam etmelerinde önemli bir engel olarak belirlenmiştir (3). Hemşirelik mesleği odağında insan olan, başkalarına yardım etme ve onların ihtiyaçlarını karşılamayı prensip edinen bir meslektir (8,14). Toplumda hemşirelik mesleğine yönelik olumlu algıların olmasının, öğrencilerin de mesleğe ilişkin algılarını olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Meslek seçiminin tüm alanlarda olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de raslantısal olarak değil mesleki rol ve sorumluluklarının bilincinde yapılması önemlidir (16). Meslek grubunun üyelerinin farkındalıklarının yüksek olması ile meslek gelişebilir ve statü yükselebilir.

2.Hemşirelik öğrencilerinin sağlık algıları ve sağlık algılarını etkileyen etkileyen faktörlerin tartışılması

Araştırmada öğrencilerin sağlık algılarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çaka ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2017) öğrencilerin sağlık algılarının iyi düzeyde (10), Alkan ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2017) hemşirelik öğrencilerinin sağlık algılarının yüksek olduğu (18) belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin sağlık algılarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir (16,27). Bu kapsamda araştırma bulgularımız literatür ile benzerlik göstermektedir.

Sağlık algısının dördüncü sınıf öğrencilerinde en düşük; ikinci sınıf öğrencilerinde en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum birinci sınıfta sağlık ve sağlıklı insan fizyolojisine

ilişkin bilgilerle donatılan öğrencilerin ikinci sınıfta hastalık olgusu ile yoğun olarak karşılaşmalarından kaynaklanmış olabilir. Bir sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 400 hemşirelik öğrencisi ile yapılan çalışmada da (2017) ikinci sınıf öğrencilerin daha yüksek sağlık algısına sahip oldukları belirtilmiştir (28).

3.Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ile sağlık algıları arasındaki ilişkinin tartışılması

Araştırmada hemşirelik mesleğini isteyerek seçen ve mesleğinden memnun olan öğrencilerin sağlık algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Tosunöz ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada (2019) sağlık alanına ilgili olmanın, meslek seçiminde önemli payı olduğu belirtilmiştir (1). Öğrencilerin sağlık algıları arttıkça da kendini gerçekleştirmeye ilişkin davranışlarda ve farkındalık düzeylerinde artış görülmekte (32); özgüven düzeyleri daha yüksek olmaktadır (10). Özdelikara ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları (2018) çalışmada sağlık algısı yüksek olan öğrencilerin sağlık anksiyetesinin düşük olduğu ve bu durumu mesleğine olumlu olarak yansıtmada farkındalıklarının yüksek olduğu ifade edilmiştir (16).

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ile sağlık algıları arasındaki direkt ilişkiyi inceleyen çalışma olmadığı için, araştırma bulguları literatürdeki yakın çalışmalar ile tartışılmıştır. Bu çalışmalar ve araştırma sonucumuz doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin sağlık algılarının yükseltilmesi ile mesleğini seven ve benimseyen öğrenci sayısının artacağı söylenebilir.

SONUÇ

Araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmelerinde, mesleği kendileri için uygun bulmalarının daha öncelikli olması hemşirelik mesleği adına sevindirici bir durumdur. Ancak öğrenciler, toplumda hemşirelik algısının henüz yerleşmediğini düşünmektedir. Öğrencilerin mesleğin toplumda algılanmasına yönelik bu düşüncelerinin, meslek tercihlerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle hemşirelik mesleğinin

toplumdaki imajının yükseltilmesi ile öğrenciler meslek seçimlerini daha bilinçli yapabilir ve öğrencilerin meslekten memnuniyet ve tatmin duyguları artabilir. Hemşirelik mesleğinin sağlık profesyonelleri içinde sağlığın korunması ve sürdürülmesinde önemli bir yeri vardır. Geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin topluma hizmet ve bakım verebilmeleri için meslek seçimlerini mesleki rol ve sorumluluklarının bilincinde yapmaları önemlidir.

Hemşirelik bölümünden memnun olan ve isteyerek seçen öğrencilerin sağlık algılarının yüksek olduğu ve bu durumun meslek seçimini etkilediği belirlenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin sağlık algılarının artırılması ile bölümlerini daha çok sevmelerine ve benimsemelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde gerek hemşireler gerekse hemşirelik öğrencilerini kapsayan grupta meslek seçimi ve sağlık algıları arasındaki direkt ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmadığı için konu ile ilgili çalışmaların yapılarak literatürdeki boşluğun giderilmesi önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın örnekleme ile sınırlıdır.

Yazar Katkıları

Fikir: SÇÖ, HYS, DY, RSA; Tasarım: SÇÖ, HYS, DY, RSA; Verilerin toplanması ve/veya işlenmesi: SÇÖ, HYS, DY, RSA; Literatür/kaynak taraması: SÇÖ, HYS, DY, RSA; Analiz ve/veya yorum: SÇÖ, HYS, DY, RSA; Makale yazılması: SÇÖ, HYS, DY; Eleştirel inceleme: RSA.

Teşekkürler

Araştırmamıza katılarak bilimsel destek veren tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma Desteği

Araştırmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

Beyanlar

Bu araştırma 2-5 Mayıs 2018 tarihinde Burdur’da düzenlenen 1. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- 1.Tosunöz, İ.K, Eskimez, Z, Öztunç, G, Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2019, 5(2), 91-97.
- 2.Price, S.L, Hall, L.M, Angus, J.E, Peter, E, Choosing nursing as a career: A narrative analysis of millennial nurses' career choice of virtue, Nursing Inquiry, 2013,20(4), 305-316.
- 3.Wu, L.T, Low, M.M.J, Tan, K.K, López, V, Liaw, S.Y, Why not nursing? A systematic review of factors influencing career choice among health care students, International NursingReview, 2015, 62(4), 547-562.
- 4.Jirwe, M, Rudman, A, Why choose a career in nursing?, Journal of Advanced Nursing, 2012, 68(7), 1615-1623.
- 5.Halperin, O, Mashiach-Eizenberg, M, Becoming a nurse-A study of career choice and professional adaptation among Israeli Jewish and Arab nursing students: A quantitative research study, Nurse Education Today, 2013, 34(10), 1330-1334.
- 6.Lim, S.G, Muhtar, M.A.B, Factors influencing nursing students' decision to choose nursing, IeJSME, 2016,10(2), 3-10.
- 7.Zamanzadeh, V, Azadim, A, Valizadeh, L, Keogh, B, Monadi, M, Negarandeh, R, Choosing and remaining in nursing: Iranian male nurses' perspectives, Contemporary Nurse, 2013, 45(2), 220-227.
- 8.Kırağ, N, Hemşirelik mesleğinin seçiminde ilişkili olan faktörler; Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 2015, 8(4), 226-231.
- 9.Marcinowicz, L, Owlasiuk, A, Slusarska, B, Zarzycka, D, Pawlikowska, T, Choice and perception of the nursing profession from the perspective of Polish nursing students: A focus group study, BMC Medical Education, 2016, 16(1), 243.
- 10.Çaka, S.Y, Topal, S, Suzan, Ö.K, Çınar, N, Altınkaynak, S, Hemşirelik öğrencilerin sağlık algısı ile özgüvenleri arasındaki ilişki, Journal of Human Rhythm, 2017, 3(4), 198-203.
- 11.Açıksöz, S, Uzun, Ş, Arslan, F, Hemşirelik öğrencilerinin sağlık algısı ile sağlığı geliştirme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Gülhane Tıp Dergisi, 2013, 55(3), e181-e187.

12. Anuja, R, Campus, T, *The relationship between career choice and environment, opportunity and personality*, *International Journal of Scientific&Engineering Research*, 2017,8(3), 63-67.
13. Kazi, A.S, Akhlaq, A, *Factors affecting students' career choice*, *Journal of Research&Reflections in Education*, 2017, 11(2), 187-196.
14. Nyamwange, J, *Influence of student's interest on career choice among first year university students in public and private universities in Kisii County, Kenya*, *Journal of Education and Practice*, 2016, 7(4), 96-102.
15. Türk, G, Adana, F, Erol, F, Çevik, A.R, Taşkıran, N, *Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı*, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018, 7(3), 1-10.
16. Özdelikara, A, Alkan, S.A, Mumcu, N, *Hemşirelik öğrencilerinde sağlık algısı, sağlık anksiyetesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*, *Bakırköy Tıp Dergisi*, 2018, 14, 275-82.
17. Temel, M, Bilgiç, Ş, Çelikkalp, Ü, *Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçiminde etkili faktörler*, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2018, 8(3), 480-487.
18. Alkan, S.A, Özdelikara, A, Boğa, N.M, *Hemşirelik öğrencilerinin sağlık algılarının belirlenmesi*, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2017, 6(2), 11-21.
19. Kadioğlu, H, Yıldız, A, *Sağlık Algısı Ölçeği'nin Türkçe çevriminin geçerliliği ve güvenilirliği*, *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 2012,32(1), 47-53.
20. Önler, E, Saraçoğlu, G.V, *Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerliliği*, *DEUHYOED*, 2010, 3, 78-85.
21. Olğun, S, Adıbelli, D, *Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler*, *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2020,11(1), 55-60.
22. Hyun-Cho, S, Young-Jung, S, Jang, S, *Who enters nursing schools and why do they choose nursing? A comparison with female non-nursing students using longitudinal data*, *Nurse Education Today*, 2010, 30(2), 180-186.
23. Karadağ, G, Pekmezci, S, Sapçı, E, *Thought and expectations of nursing students through education and Professional*, *Gaziantep Medical Journal*, 2015, 25(1), 26-31.
24. Andsoy, I, Güngör, T, Bayburtoğlu, T, *Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri*, *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2012, 1(1), 124-130.
25. İnce, S, Khorshid, L, *Hemşirelik öğrencilerinin ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi*, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2015, 18(3), 163-71.
26. Nazik, E, Arslan, S, *Hemşirelik mesleğinin geleceği: Öğrencilerin beklentileri*, *Bozok Tıp Dergisi*, 2014, 4(1), 33-40.
27. Okuyan, C.B, Çağlar, S, *Investigation of health literacy levels and health perceptions of nursing students: A Cross-sectional study*, *International Journal of Caring Sciences*, 2019, 12(1), 270-279.
28. Çilingir, D, Aydın, A, *Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sağlık algısı*, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2017, 25(3), 167-176.
29. Ergün, G, Güzel, A, *Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü ilk ve son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesi*, *International Journal of Human Sciences*, 2016, 13(1), 1271-1284.
30. Bölükbaş, N, *Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler*, *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 2018,1(1), 10-17.
31. Alkaya, S.A, Yaman, Ş, Simones, J, *Professional values and career choice of nursing students*, *Nursing Ethics*, 2018, 25(2), 243-252.
32. Ünalın, D, Şenol, V, Öztürk, A, Erkorkmaz, Ü, *Meslek yüksekokullarının sağlık ve sosyal programlarında öğrenim gören öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve öz-bakım gücü düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2017, 14(2),101-109.